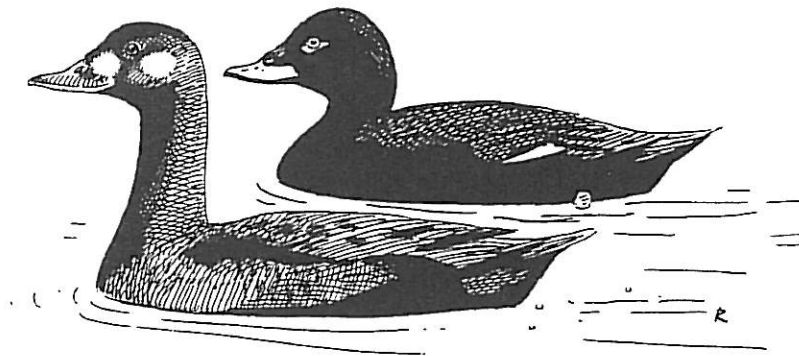

Sjørørre *Melanitta fusca*

Global utbredelse

Sjørørre har en nær cirkumpolar holarktisk utbredelse, men den hekker ikke i Beringsstredet, i NØ-Canada, på Grønland eller Island. Den unngår også de nordligste områdene av Sibir og Alaska. Arten deles i tre underarter. Nominatunderarten *fusca* er utbredt i Fennoskandia og østover Nord-Asia til Jenisei. Underarten *stejnegeri* hekker i Asia øst for Jenisei, mens *deglandi* finnes i Nord-Amerika. I Europa hekker arten i høyereliggende strøk av Skandinavia, Nord-Finland og østover til Kola. Det finnes også en hekkebestand langs kysten av Sør-Finland, Estland og Øst-Sverige.

Vinterstid trekker arten sørover og holder seg på begge sider av det nordlige USA, omkring Japan og Korea og langs kysten av NV-Europa ned til Nord-Spania. En liten bestand finnes også i Kaspiahavet og innerst i Middelhavet.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Sjørørren hekker på lignende steder som dens nære slektning svartanda. Den trives best ved et høyere-liggende fjellvann, gjerne med bar- eller bjørkeskog omkring. Vannet må ikke bli for lite eller for tett omgitt av trær da sjørørren trenger plass for å ta til vingene.

Arten finnes i hekketiden i Sør-Norge spredt og tilfeldig sør til Telemark, NV-Buskerud, innerst i Hordaland for så å bli mer vanlig i Oppland, Nord-Hedmark og indre Trøndelag. Hekking nær kysten er konstatert både i Sogn, Møre og i Nord-Trøndelag foruten i Nord-Norge. I Nord-Norge hekker den spredt både i de indre og ytre deler nordover til Varanger.

Vinterstid er sjørørren mer kystbundet enn svartanda. Den kan også finnes i større innlandsvann før isen legger seg. Ellers kan den påtreffes langs hele norskekysten, men med tyngdepunkt i Midt- og Sør-Norge. Også om sommeren observeres flokker av sjørørre langs kysten. Disse fuglene er i alminnelighet umodne, ikke-hekkende individer.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Den norske hekkebestanden av sjørørre synes å ligge opp mot 1500 par. Den var trolig langt vanligere før (Collett 1869). Fra Sverige og Finland fortelles om den samme betydelige reduksjon særlig av innlandspopulasjonene (Cramp & Simmons 1977). I Finland antydes jakt som en viktig årsak til tilbakegangen (Merikallio 1958).

Arten har imidlertid i økende grad etablert seg som hekkefugl langs kysten i Østersjøen og Finskebukta. Også hos oss kjennes den som kysthekkende flere steder nå enn tidligere. Det kan derfor se ut som om sjørørren er i ferd med å etablere en større populasjonsandel langs kysten, og da kan det være våre naboland har bedre kyster å tilby enn oss. Imidlertid ser det ut til at ungedødeligheten er større i Østersjøen enn for de som fortsatt velger en reirplass i innlandet (Koskimies & Routamo 1953).

I likhet med andre kystnære sjøfugler er sjørørre utsatt for oljeskader og annen forurensning langs kysten.

Hekkebiologi

Sjørørren hekker som oftest i nærheten av et vatn i den subalpine bjørkeskogsregionen. Reiret er lite forseggjort og anlegges i kratt av vier, einer eller lyng. Det legges godt skjult og kan være vanskelig å påvise. I løpet av eggleggingsperioden forsynes det med dun fra den rugende hunnen. Eggleggingen foregår sent fra slutten av mai til tidlig i juli. Hannen oppholder seg i området inntil rugingen er godt i gang. Da slår den seg sammen med andre hanner og forlater området.

Hunnen ruger eggene i 27-28 døgn før ungene klekkes. De finner seg raskt mat ved egen hjelp og varmes bare om natten av hunnen. Ungene er løst knyttet til sin biologiske mor og ofte kan en hunn ta til seg flere ungekull. Således ble det i den finske skjærgård observert en hunn med 84(!) unger etter seg (Koskimies & Routamo 1953).

Trekkforhold

Sjørørren regnes som delvis trekkfugl. Den forlater de nordlige landsdeler i september og fra Sør-Norge drar den sørover i oktober-november. Trekket er mangelfullt kjent, men vi har gjenfunn av norske fugler i Skottland. Ellers drar de sannsynligvis til Danmark og videre langs kysten til Frankrike og Nord-Spania. En god del overvintrer også langs kysten vår, hovedsakelig fra Troms og sørover med en relativt stor bestand utenfor Trøndelagsfylkene og Jæren (Røv 1984b). Det er sannsynlig at disse bestandene bare delvis er norske fugler. På vei nordover og tilbake til innlandet og hekkeområdene kan sjørørreflokker sees fra april til begynnelsen av juni.

J. Ingar I. Båtvik

Sjørørre *Melanitta fusca*

69 ● Konstatert hekking

83 ● Sannsynlig hekking

62 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

